

Toimintaohjeita kansalaisopistoille: Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen hyvinvointialueiden kanssa yhteistyössä

Laatinut taiteilija-asiantuntija Venla Korja,
Kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijapalvelut, Taiteen edistämiskeskus, 2024
Graafinen suunnittelu ja kuvitukset Elina Johanna Ahonen

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

Materiaalin käyttötarkoitus

- Materiaali on suunnattu kansalaisopistoille ja sitä voidaan käyttää kansalaisopistojen ja hyvinvointialueiden yhteistyön tukena.
- Materiaali keskittyy kulttuurihyvinvoinnin näkökulmaan. Kansalaisopistoilla on myös muuta yhteistyötä sote-toimijoiden kanssa.
- Toimintaohjeet pohjautuvat hyvinvointialueiden hyvinvointisuunnitelmien kulttuurikirjauksiin. Koonti kirjauksista löytyy Kansalaisopisto kulttuurihyvinvoinnin välittäjänä -projektin Innokylä-sivustolta.
- Toimintaohjeita on viisi. Tarkemmat toimenpide-ehdotukset löytyvät yläotsikoiden alta.

Toimintaohjeita kansalaisopistoille hyvinvointialueiden kanssa tehtävään työhön kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi

1. Tunnistetaan kansalaisopistojen hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja tiedotetaan siitä hyvinvointialueelle
2. Osallistutaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkosto- ja suunnitelmatyöhön
3. Järjestetään kulttuurihyvinvointitoimintaa osana sote-palveluita
4. Huomioidaan hyvinvointialueiden palvelu- ja elintapaohjaus asiakkaiden tavoittamiseksi
5. Vahvistetaan yhteistyön rakenteita

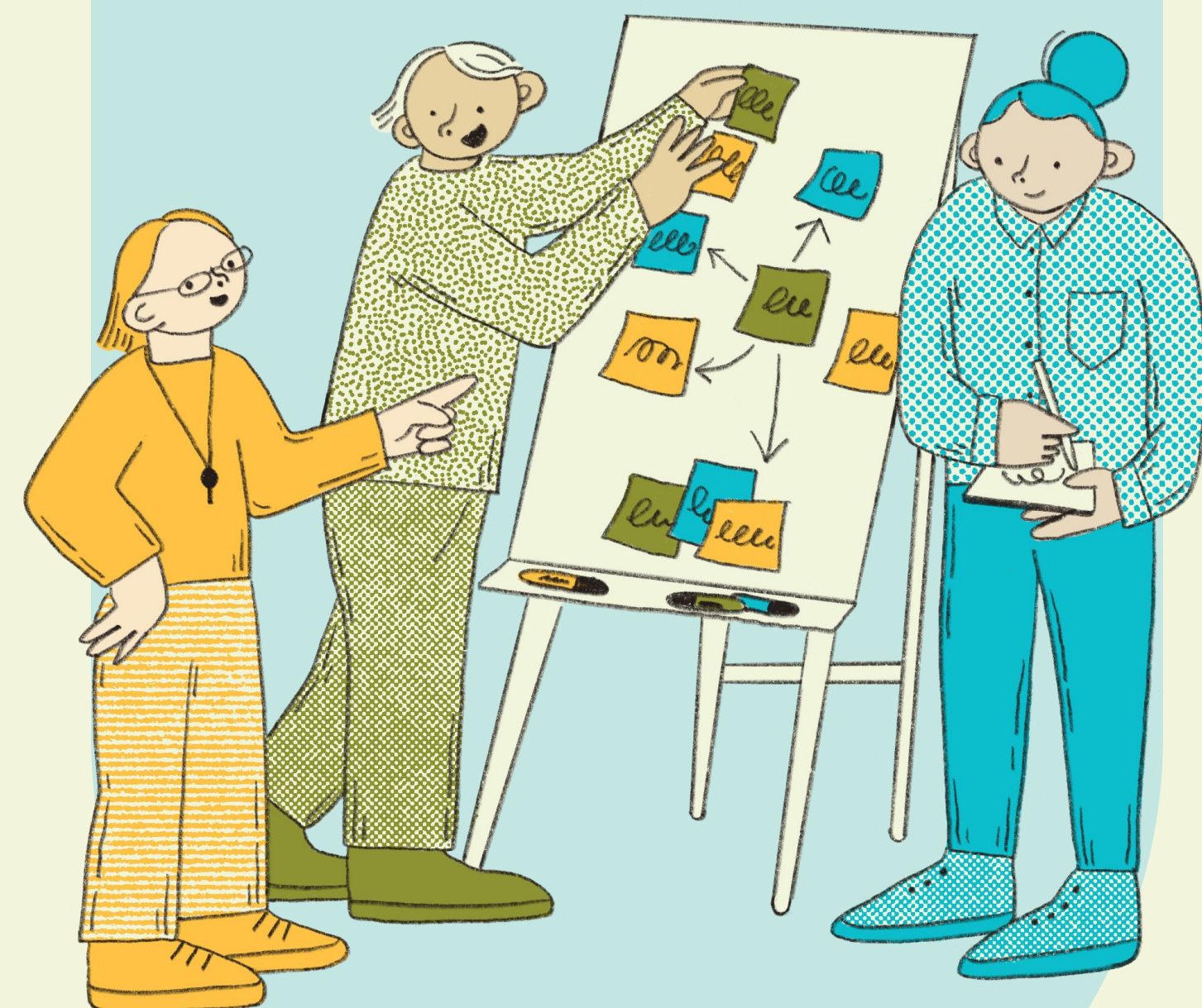
1. Tunnistetaan kansalaisopistojen terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta ja tiedotetaan siitä

- Tunnistetaan kansalaisopistojen merkitys yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointiin ja tiedotetaan siitä hyvinvointialueille
- Tunnistetaan [taide ja kulttuuri perusoikeudeksi](#) ja keskeiseksi osallistumismuodoksi ¹
- Otetaan huomioon [haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien](#) kulttuuristen oikeuksien ja mahdollisuuksien toteutuminen ²

2. Osallistutaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkosto- ja suunnitelmatyöhön

- Osallistutaan hyvinvointialueen [hyvinvointisuunnitelmatyöhön](#) ³
- Huomioidaan myös kuntien hyvinvointi- ja kulttuurisuunnitelmat
- Huolehditaan, että [HYTE-työtä edistävissä alueellisissa työryhmissä](#) on mukana kansalaisopiston edustus tai vähintään tunnistetaan kansalaisopiston rooli ⁴

3. Järjestetään kulttuurihyvinvointitoimintaa osana sote-palveluita

- Järjestetään kulttuuritoimintaa osana pitkäaikaishoidon ja erityisryhmien palveluita
- Tarjotaan kulttuurisisältöjä osana kuntouttavaa työtoimintaa
- Tarjotaan sote-ammattilaisille suunnattuja koulutuksia

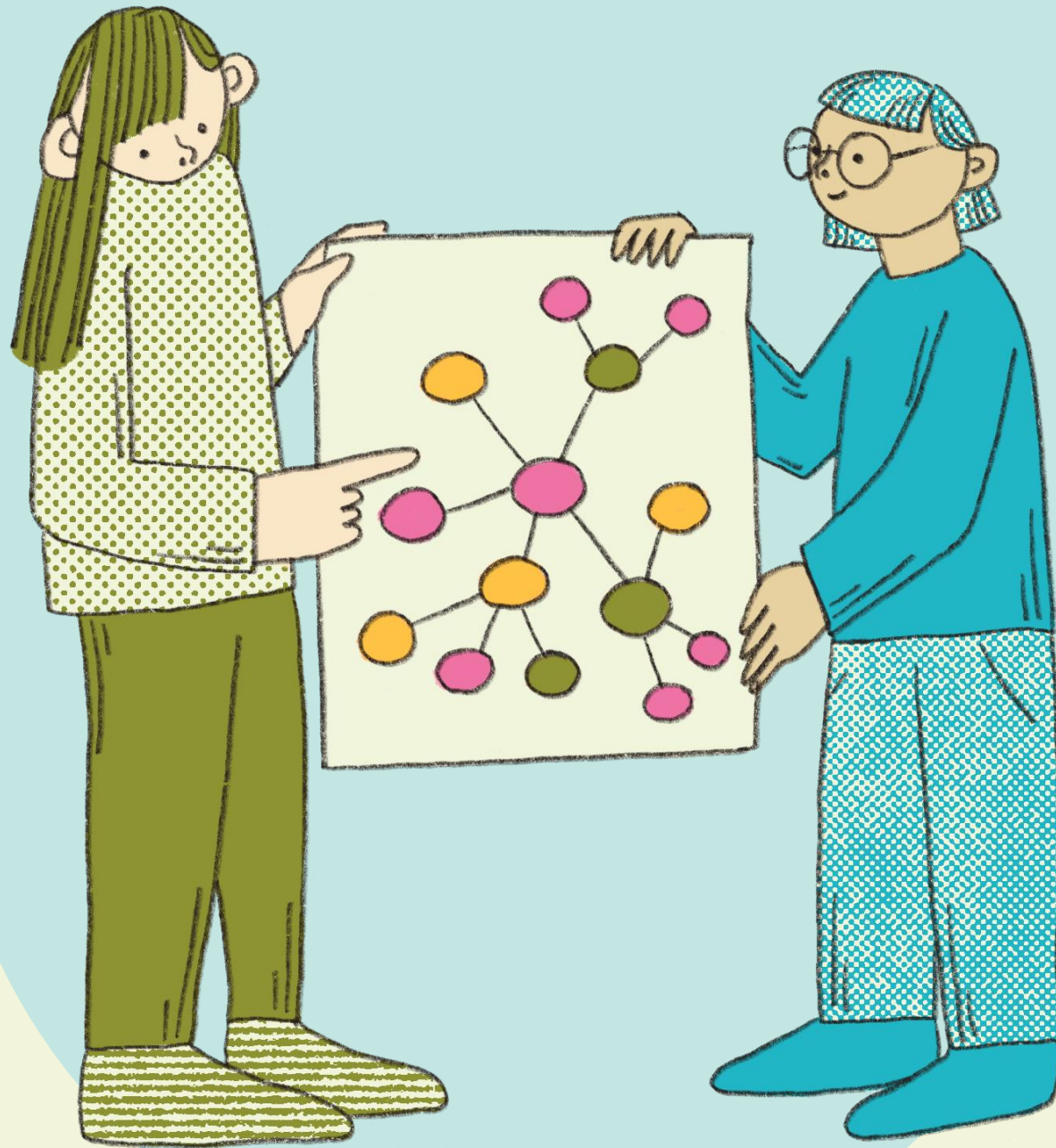
4. Huomioidaan hyvinvointialueiden palvelu- ja elintapaohjaus asiakkaiden tavoittamiseksi

- Huomioidaan kulttuurihyvinvointi ja kansalaisopiston sisällöt osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä kaikissa ikäryhmissä
- Tunnistetaan kansalaisopiston sisältöjen mahdollisuudet osana [elintapaohjausta](#) ⁵
- Tarkistetaan, että kansalaisopiston sisällöt ovat osana alueen digitaalista [hyte-palvelutarjotinta](#) ⁶
- Tuetaan taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien hyvinvointia toteuttamalla [Kaikukortti-toimintaa](#) ⁷
- Ohjataan opintosetelirahoitusta kulttuurihyvinvointitoimintaan
- Osallistutaan kulttuuri- ja hyvinvointiläheteiden tai muiden vastaavien kehittämiseen

5. Vahvistetaan yhteistyön rakenteita

- Kartoitetaan sopivat kumppanit hyvinvointialueelta ja muodostetaan vastinparit
- Tehostetaan yhteistyötä jakamalla resursseja ja solmimalla tarvittaessa esimerkiksi ostopalvelusopimuksia
- Vahvistetaan yhteistyön jatkuvuutta ja toiminnan kehittymistä keräämällä palautetta yhteistyökumppaneilta ja osallistujilta

Materiaali liittyy Taiken Kansalaisopisto kulttuurihyvinvoinnin välittäjänä –projektiin.⁸

Materiaalin laatimisessa on hyödynnetty Venla Korjan YAMK-tutkintoon liittyvää opinnäytetyötä⁹ (Turun Ammattikorkeakoulu 2024).

Lähteet

¹ **Taikusydän: Käsitteet. Kulttuuriset oikeudet.** <https://taikusydan.turkuamk.fi/tietopankki/kasitteet/>

² **TEPA-termipankki: Haavoittuvassa asemassa oleva väestöryhmä.** [https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/haavoittuvassa asemassa oleva väestöryhmä](https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/haavoittuvassa%20asemassa%20oleva%20vaestoryhma)

³ **THL: Alueellinen hyvinvointikertomus.** <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointikertomus>

⁴ **THL: Alueellisia hyvinvointiverkostoja.** <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/alueellisia-hyvinvointiverkostoja>

⁵ **THL 2023b. Elintapaohjaus on kunnan ja hyvinvointialueen yhteinen tehtävä.** <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/yhdyspinnat-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisessa/elintapaohjaus-on-kunnan-ja-hyvinvointialueen-yhteinen-tehtava>

⁶ **THL: Digitaalinen palvelutarjotin.** <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/suomen-kestavan-kasvun-ohjelma-rrp-/thl-n-kansalliset-projektit/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen/digitaalinen-palvelutarjotin>

⁷ **Kaikukortti.** <https://kaikukortti.fi/>

⁸ **Kansalaisopisto kulttuurihyvinvoinnin välittäjänä.** <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/kansalaisopisto-kulttuurihyvinvointitoiminnan-valittajana>

⁹ **Korja, V. (2024): Kansalaisopisto kulttuurihyvinvoinnin välittäjänä.** <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2024060722189>